

Artur PASKO

[rec.] Daniel Bakota, *Sport w województwie częstochowskim w latach 1975–1998*, Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2013, ss. 461

W 2013 r., nakładem wydawnictwa im. S. Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, ukazała się książka Daniela Bakoty pt. *Sport w województwie częstochowskim w latach 1975–1998*. Jak we *Wstępie* zapisał Autor, celem pracy było „przewiedzenie dziejów sportu w województwie częstochowskim”. Na dalszych stronach tej części książki Daniel Bakota przedstawił zasadniczy problem badawczy w formie pytania: „czy w latach 1975–1998 nastąpił progres czy regres sportu w województwie częstochowskim?”.

Trzeba przyznać, że cel, jaki postawił przed sobą Autor publikacji, nie był łatwy. W kręgu zainteresowania badacza musiały znaleźć się (i znalazły się) m.in. takie tematy, jak: sport szkolny, sport wyczynowy, sport osób niepełnosprawnych, problemy organizacyjne oraz działalność poszczególnych struktur sportowych w województwie. Badany okres obejmujący lata 1975–1998, chociaż – wydawałoby się – niedługi, bo dwudziestotrzyletni, nie był jednorodny. Po pierwsze, druga połowa lat siedemdziesiątych była chyba najlepszym czasem polskiego sportu, znaczącym medalami olimpijskimi w Montrealu czy sukcesami piłkarskimi. Był więc to okres bogaty w wydarzenia i aktywność sportową także na szczeblu lokalnym. Natomiast lata osiemdziesiąte to wyraźny kryzys polskiego sportu. Po drugie, ten przedział czasowy obejmował końcowe lata PRL-u i początek III Rzeczypospolitej, a więc dwa różne systemy społeczno-polityczne. Mimo to należy stwierdzić, że zarówno cezura czasowa, jak i zasięg terytorialny określone w tytule książki dobrane są trafnie i logicznie. W trakcie lektury szybko przekonamy się, że mimo różnorodności i wielowątkowości pracy Autor zapanował nad rozległym materiałem.

Omawiana publikacja składa się, poza wstępem i zakończeniem, z sześciu rozdziałów, bibliografii, indeksu nazwisk, wykazu skrótów, spisu tabel, streszczenia w języku angielskim, niemieckim i rosyjskim oraz aneksów i fotografii.

W rozdziale pierwszym wprowadzającym do tematu przedstawiona została geneza i rozwój sportu – jak to określił Autor – na ziemi częstochowskiej do 1975 r. Daniel Bakota skrupulatnie przedstawił początki sportu w regionie, sięgając do drugiej połowy XIX w. Wymienił liczne towarzystwa, kluby i działacze sportowych. Dane te uzupełnił istotnymi i interesującymi uwagami o ich aktywności. Tę część pracy słusznie podzielił na trzy podrozdziały. W pierwszym narrację kończył na wybuchu II wojny światowej w 1939 r. W drugim opisał straty i działalność konspiracyjną w czasie wojny, zaś trzeci obejmował okres lat 1945–1975. Można jedynie zwrócić uwagę, że w tym rozdziale Autor mógł precyzyjniej wyjaśnić określenie „ziemia częstochowska”. Wszak Częstochowa w okresie międzywojennym i powojennym nie była miastem wojewódzkim. Stała się nim dopiero w 1975 r.

W rozdziale drugim ukazane zostały uwarunkowania rozwoju sportu w województwie częstochowskim w latach 1975–1998. Autor przedstawił zmiany organizacyjne na gruncie sportu na szczeblu centralnym i lokalnym oraz warunki materialno-finansowe funkcjonowania sportu w regionie. Wykazał się przy tym ponadprzeciętną dociekliwością w „śledzeniu” obsady stanowisk w regionalnych strukturach sportowych. Wyczerpująco opisał też finansowe aspekty funkcjonowania sportu oraz potencjał kadrowy w województwie częstochowskim.

Krótki, ale interesujący, jest trzeci rozdział pracy poświęcony problemom sportu w szkolnictwie w województwie częstochowskim w latach 1975–1998. Daniel Bakota przedstawił w nim podstawowe ogniwa sportu szkolnego, zakres ich działalności i najważniejsze dane statystyczne.

W rozdziale czwartym, bardzo rozbudowanym, Autor opisał organizacje, towarzystwa i związki sportowe działające w województwie częstochowskim w latach 1975–1998. Znalazły się więc w nim m.in. szczegóły dotyczące tworzenia i aktywności poszczególnych okręgowych związków sportowych w województwie. Należy podkreślić, że ustalanie tych faktów było pracą iście benedyktyńską. Autor doskonale poradził sobie z tym zadaniem.

Logicznym następstwem rozdziału czwartego jest kolejny, piąty, poświęcony funkcjonowaniu poszczególnych dyscyplin sportowych w województwie. Pokażna lista tych dyscyplin przedstawionych w publikacji daje niemal pewność, że Autor nie pominął żadnej ważniejszej dziedziny sportu uprawianej w województwie częstochowskim.

W ostatnim, szóstym rozdziale Daniel Bakota podjął, często pomijane przez badaczy, zagadnienie sportu osób niepełnosprawnych w województwie częstochowskim. Przedstawił w nim tworzenie wojewódzkich struktur Zrzeszenia Sportowego Spółdzielczości Pracy „Start” oraz sukcesy sportowe osób niepełnosprawnych reprezentujących województwo częstochowskie.

Ostatecznie Autor ustalił, że lata 1975–1998 „stanowiły zróżnicowany okres w rozwoju sportu na terenie województwa częstochowskiego”. Do końca PRL-u, pomimo kryzysu gospodarczego w kraju, następował rozwój tej dziedziny życia

w województwie. Znacznie trudniejsze dla sytuacji w sporcie w województwie częstochowskim były lata 1990–1998, kiedy to likwidowano struktury organizacji społecznych i młodzieżowych. Nie oznaczało to jednak, że częstochowscy sportowcy nie odnosili wówczas sukcesów.

Interesującą i ważną częścią pracy są aneksy, w których Autor m.in. przedstawił osiągnięcia zawodników wybranych sekcji sportowych, wyniki plebiscytów na najlepszych sportowców województwa częstochowskiego, czy też biogramy sportowców z województwa częstochowskiego, którzy reprezentowali Polskę na igrzyskach olimpijskich w latach 1976–1996. Równie ważne są też zdjęcia umieszczone w książce, w części zatytułowanej *W kadrze zatrzymane*. Część z nich pochodzi ze zbiorów prywatnych. Prawdopodobnie więc zostały opublikowane po raz pierwszy.

Daniel Bakota wykorzystał w pracy źródła znajdujące się w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Państwowym w Częstochowie i Archiwum Państwowym w Katowicach. Należy podkreślić i docenić, że Autor dotarł także do materiałów źródłowych znajdujących się w zbiorach prywatnych, w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, klubach sportowych, towarzystwach oraz organizacjach sportowych. Z całą pewnością znaczną część tych materiałów Daniel Bakota ocalił przed zapomnieniem. Wszak niejednokrotnie materiały źródłowe dotyczące kultury fizycznej klasyfikowane są jako źródła kategorii „B”, a więc nadające się do zniszczenia. Ponadto, dla potrzeb pracy Autor sięgnął do dwudziestu tytułów prasowych oraz przeprowadził 27 wywiadów. Pokazny, liczący ponad 150 tytułów, jest też spis wykorzystanych w pracy opracowań.

Pracę, napisaną przystępnym i komunikatywnym językiem, czyta się z przyjemnością. Książkę należy także wysoko ocenić pod względem edytorskim. W zasadzie, szata graficzna to kwestia gustu. Jednakże, moim zdaniem, kompozycja okładki i układ tekstu zachęcają do lektury. Szkoda tylko, że nie została ona wydana w twardych okładkach. Rozumiem jednak, że zdecydowały o tym przede wszystkim względy ekonomiczne.

Książka autorstwa Daniela Bakoty jest nowatorską i udaną pozycją. Powinna ona zainteresować nie tylko historyków kultury fizycznej i pasjonatów sportu w rejonie dawnego województwa częstochowskiego, ale wszystkich, którym bliska jest historia tego regionu.